

FYLKESMANNEN I HEDMARK

HEDMARK FYLKESHUS - 2300 HAMAR
TELEFON 62 51 44 00 - TELEX 21 023 - TELEFAX 62 51 45 57

Rapport

OTittel: Virksomhetsplan 1994 - 95	Rapport nr.: 12/93- 4/94 Dato: 23. desember 1993
Redaktør: Ivar Helleberg	Antall sider: 40 + bilag
Prosjektansvarlig: Olav Høiås	ISSN-nr: ISSN 0802-7013
Finansiering:	ISBN-nr: ISBN 82-7555-035-1

Sammendrag:

Virksomhetsplanen er utarbeidet på grunnlag av retningslinjer fra SFT og DN, med enkelte tilpasninger for å øke planens anvendelighet internt.

I 1994 har miljøvernavdelingen 15,5 faste stillinger som tilsvarer totalt 713 ukeverk. I tillegg omfatter planen 333 ukeverk for engasjementer (inkludert PAG).

Avdelingens faglige virksomhet er i hovedsak fordelt på DN's og SFT's 18 innsatsområder. I samsvar med direktoratens mal er virksomheten videre fordelt på 4 miljøutfordringer; Biologisk mangfold, miljø- og ressursvennlig by- og stedsforming, vannmiljøene og avfall og gjenvinning.

Blant områder som vil kreve spesiell oppmerksomhet er rovviltforvaltningen, som vil bli en ressurskrevende del av avdelingens virksomhet også i 1994.

Tiltak mot forurensning (oppfølging av st.meld. 64) og avfallsbehandling (st.meld. 44) er blant de nasjonalt høyt prioriterte satsingsområder, og avdelingen vil følge opp dette arbeidet innenfor tilgjengelige ressurser. Prosjekt for avfall og gjenvinning (PAG) avsluttes i 1994, og oppfølging av det grunnlaget som er lagt er av vesentlig betydning for å nå de nasjonale mål om en ny og mer miljøvennlig avfallsdisponering. Miljøvernavdelingen bør spille en aktiv rolle, og har i den forbindelse tidligere søkt om ressurser for 1995.

4 emneord:

Miljøvern, forvaltning, administrasjon, virksomhet

Referanse:

Helleberg, Ivar m.fl.: Virksomhetsplan 1994-95. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen, rapport nr. 11/93, 40 sider.

NB: Dette er et skannet og OCR-behandlet dokument.
Teksten er derfor ikke korrekturläst og rettet.
Det er bildet av teksten som er korrekt, ikke den kopierbare teksten.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Innledning	4
2. De viktigste miljøutfordringer	5
3. Viktige strategier	5
4. - 5. Miljøvernavdelingens innsatsområder	6
Ressursoversikt for 1994 - 95.....	7
Mål og ressursbruk for innsatsområdene.....	9
2. Vern og forvaltning av områder	8
3. Viltforvaltning	9
4. Miljøovervåking - Naturens tålegrenser - Klimaendringer	12
5. Ferskvannsfisk.....	13
7. Naturinngrep.....	16
8. Kulturlandskap.....	20
9. Friluftsliv	21
12. Lokal luftforurensning og støy	22
13. Miljøgifter	25
14. Overgjødsling	27
15. Inngrep og arealbruk i vannmiljøene	31
16. Akutt olje- og kjemikalieforurensning.....	34
18. Avfall og gjenvinning.....	35
Administrasjon og drift	40

Denne rapporten representerer virksomhetsplanen, nivå 1. I tillegg foreligger et mer detaljert nivå 2, hvor resultatmål/aktiviteter er fordelt på hver enkelt medarbeider, og det benyttes regneark som verktøy for tids- og budsjettoppfølging.

1. Innledning

Hedmark er Norges skogfylke nr.1 med 25 % av landets avvirkning. Skogbruket svarer for 25 % av fylkets verdiskapning. Selv om 3 nasjonalparker, 61 naturreservater og 2 landskapsvernområder er opprettet, og verneplaner for barskog, edellauvskog og myr samt nasjonalpark for Forelhogna står for tur, vil vernet areal kun utgjøre vel 3 % av fylkets areal. Forståelsen for biologisk mangfold i jord- og skogbruksnæringen vil derfor være en viktig faktor for å bevare artsmangfoldet.

Naturen er varierende og gir rom for et allsidig friluftsliv. De store skog- og fjellområdene rommer dessuten alle de 4 hjortedyrartene og de 4 store rovdirene. Viltforvaltning, og i særdeleshet rovvilt, krever stor oppmerksomhet.

Selv uten kyststripe er Hedmark blandt "Nordsjøfylkene". Reduksjon av næringsalter og forurensning til vassdrag krever fremdeles stor innsats, ikke minst i vedlikehold av anlegg. Mjøsa og Glomma, to vassdrag med nasjonal interesse, viser allikevel merkbar bedring i vannkvalitet. Hedmark påvirkes av langtransportert luftforurensning med resultat tiltagende forurensning og utbredelsen registreres stadig lengre nordover i fylket.

Fylket har Norges største andel av vernet vassdrag i forhold til kraftpotensialet. Vernevassdragene inntar derfor en sentral plass i forvaltningen hvor en ønsker å vedlikeholde eller øke kvalitetene. For jakt og fiske arbeides det med å øke brukervennligheten.

En gjennomført avfallsbehandling for hele fylket, med kildesortering og ordnet gjenvinning, samt opprydding i gamle deponier, vil ta sin tid. Det er allikevel gjennomført mange prøveprosjekter, og løsninger i større skala vinner mere og mere innpass. En samlet avfallsplan for Hedmark og Oppland danner nå grunnlag for en konkret framdriftsplan for Hedmark, men gjennomføringen vil kreve stor innsats og oppfølging fra MVA's side de nærmeste år.

Som basis for å bruke informasjon som virkemiddel for å nå miljømål i Hedmark, bygges det nå opp 3 informasjonsutstillinger:

- Naturinformasjonssenter ved Norsk Skogbruksmuseum. 1. etappe åpnes juni 94.
- Glommasenter ved Norsk Skogbruksmuseum. Forprosjekt ferdig. Finansiering pågår.
- Vannmiljøutstilling i Hamar Olympiahall om Mjøsa/Åkersvika. Åpnet 8. januar 1994.

Stillinger i miljøvernavdelingen desember 1993

Betegnelse	Stilling	Navn:
Fylkesmiljøvernsjef	0476 Avd. leder	Olav Høitås

Vannmiljøseksjonen, faste:

Seksjonsleder	1054 Kontorsjef	Ivar Helleberg
Overingeniør	1087 Overingeniør	Ola Gillund
Overingeniør	1087 Overingeniør	Thor Nordhagen
Vassdragsforvalter	1087 Overingeniør	Are Mobæk
Fiskeforvalter	0475 Naturforvalter	Tore Qvenild
Overingeniør	1087 Overingeniør	Jan Schrøder
Avdelingsingeniør	1085 Avdelingsing.	Steinar Østlie

Vannmiljøseksjonen, engasjerte:

Prosjektsekretær	1087 Overingeniør	Helge Bryhni
------------------	-------------------	--------------

Landmiljøseksjonen, faste:

Seksjonsleder	1054 Kontorsjef	Hans Chr. Gjerlaug
Naturforvalter	0475 Naturforvalter	Jørn Georg Berg
Viltforvalter	0475 Naturforvalter	Hans Haagenrud
Overingeniør	1087 Overingeniør	Ragnar Ødegaard
Naturvernkonsulent	1066 Konsulent	Solveig Rønneberg (perm)

Landmiljøseksjonen, engasjerte:

Overingeniør	1087 Overingeniør	Jon Bekken
Konsulent	1066 Konsulent	Inger Anne Ryen
Konsulent		Petter Wabakken
Konsulent		Erling Maartmann

Kontor:

Konsulent	1064 Konsulent	Unn Skogly
Førstesekretær	1063 Førstesekretær	Eva Maanum
Fullmektig	1068 Fullmektig	Anne Wollan

2. De viktigste miljøutfordringer

De viktigste miljøutfordringene i Hedmark dekkes av følgende 4 grupperinger:

1. **BIOLOGISK MANGFOLD**
2. **MILJØ- OG RESSURSVENNLIG BY- OG STEDSFORMING**
3. **VANNMILJØENE**
4. **AVFALL OG GJENVINNING**

Arbeidsoppgaver som ikke faller inn under disse er gruppert i følgende:

5. **ØVRIG SAKSBEHANDLING**
6. **ADMINISTRASJON OG DRIFT**

Hensikten med denne inndeling er i hovedsak

- å finne definisjoner som gjør det enkelt å videreføre de 5 miljøutfordringene i vår strategiske plan, samtidig som vi fanger opp de fleste faglige virksomheter vi driver med.
- å gruppere regionale miljøutfordringer på samme måte som MD grupperer kommunenes hovedoppgaver innen miljøvernarbeidet, vil gjøre det lettere å formidle nasjonale miljømål.

3. Viktige strategier

Som statlig miljøvernmyndighet på regionalt nivå, vil MVA fokusere på følgende strategier:

- 3.1 **ROLLE UTAD**
- 3.2 **ORGANISASJONSUTVIKLING**
- 3.3 **VIRKEMIDLER**
- 3.4 **EDB**
- 3.5 **INFORMASJON**

3.1 Rolle utad

I samsvar med forventninger fra sentrale myndigheter og behov regionalt, skal MVA være:

- premissleverandør - *formidle nasjonale mål overført til regionale utfordringer*
- myndighetsutøver - *saksbehandling i samsvar med lover og forskrifter*
- resultatoppfølger - *overvåke og rapportere*
- veileder - *gi miljøvern faglige råd*
- pådriver - *stå på for å få gjennomført nasjonale og regionale miljøutfordringer/løsninger*
- samarbeider - *initiere "pakkeløsninger"/samarbeid uavhengig av organisasjonsledd/nivå*

3.2 Organisasjonsutvikling

De ansatte skal gis mulighet for personlig og faglig utvikling og organisasjonen skal kjennetegnes ved Vi-kultur. Ledelsens profil skal være motiverende slik at det beste i organisasjonen kan tas ut. MVA skal ha høy miljøfaglig kompetanse innenfor sine innsatsområder og gjennom sin saksbehandling beholde sin faglige integritet. Kompetanse vedlikeholdes/økes gjennom deltakelse først og fremst i MD's, SFT's, DN's og embetets opplæringsvirksomhet.

3.3 Virkemidler

De viktigste virkemidler MVA vil bruke er:

- Plan- og bygningsloven - *aktiv medvirking i tidlige planfaser*
- lover og forskrifter - *rask saksbehandling med materielt sett riktige avgjørelser*
- statlige tilskuddsmidler - *stimulere til flerbruk/pakkelsninger/allemannsrett*
- organisasjonen MVA på en rasjonell måte - *motivert stab med gode rutiner*
- aktiv bruk av informasjon - *informasjon skal være grunnleggende i all virksomhet*

3.4 EDB

- MVA skal delta aktivt i MD's, direktoratenes og statens generelle datasamordning hvor
- EDB skal være et verktøy for å sikre høy kvalitet, rasjonell virksomhet og god ekstern og intern informasjon.
  - Innenfor tilgjengelige ressurser bidra med data til nasjonale EDB-systemer som inngår i MD/DN/SFTs virksomhet, eller som for øvrig prioriteres som en del av MVAs virksomhet.
  - være ledende miljødatabruker i fylket og bidra til enhetlige og gode løsninger for hele miljøvernforvaltningen og andre som har behov for miljødata.

3.5 Informasjon

Informasjon skal brukes aktivt for å nå miljømål og skal

- inngå i all virksomhet
- bevisst rettes mot målgrupper
- synliggjøres fysisk gjennom informasjonssentra/områder
- bevisst bruke fylkesmannen som person i tyngre saker overfor store målgrupper

4. - 5. Miljøvernavdelingens innsatsområder

Ressursoversikt for 1994 - 95

DN OG SFTs INNSATSOMRÅDER	PLANLAGT RESSURSBRUK (UKEVERK)										BUDSJETTIDLER		
	Miljøutfordringer					Annet				SUM	Budsj.forsl-94 (1000 kr)	Finansiering Kap./Post	
	MU 1	MU 2	MU 3	MU 4	MU 5	1	2	3	4				
1. Handl.plan for biologisk mangfold											0		
2. Vern og forvaltning av områder	33	2			22						57	1.295	1406, 1427
3. Viltforvaltning	12				40						52	2.677	1406, 1427
4. Miljøovervåking / naturens tålegr.	4				4						8	50	1406.11
5. Laks og innlandsfisk	27		2		14						43	2.700	1406, 1427, 1442
6. Kyst og marin naturforvaltning											0		
7. Naturinngrep	5	1	25		82						113	345	1406, 1427, 1442
8. Kulturlandskap	8	1									9		
9. Friluftsliv					16						16	890	1427.
SUM DN	88	4	27	0	178	0	0	0	0	0	296	7.957	
10. Klimaendringer											0		
11. Langtransp. luftforurensninger											0		
12. Lokal luftforurensning og støy		11									11		
13. Miljøgifter			1	3							3	20	1406, 1441
14. Overgjødning			97								97	330	1406, 1441, 1442
15. Inngrep og arealbruk i vannmilj.			10								10	228	1406, 1441, div.
16. Akutt olje- og kjemikalieforensn.			1								1		
17. Helseskadelige stoffer og prod.											0		
18. Avfall og gjenvinning				38							38	50	1406.11
SUM SFT	0	11	108	41	0	0	0	0	0	0	160	628	
19. Administrasjon og drift					14	239					253	130	1406, 1441
SUM TOTALT	88	15	135	41	192	239	0	0	0	0	709	8.715	

Under budsjettforslag 94 har en oppgitt faktisk tildelte midler der hvor dette er kjent, og omsøkte/stipulerte midler der det ikke foreligger bekreftet finansiering.

SAMLET RESSURSOVERSIKT - MVA I HEDMARK 1994 - ENGASJERTE

DN OG SFTs INNSATSONRÅDER	PLANLAGT RESSURSBRUK (UKEVERK)										BUDSJETTIDLER		
	Miljøutfordringer					Annet				SUM	Budsj.forsl-94 (1000 kr)	Finansiering Kap./Post	
	MU 1	MU 2	MU 3	MU 4	MU 5	1	2	3	4				
1. Handl.plan for biologisk mangfold											0		
2. Vern og forvaltning av områder	22				8						30		
3. Viltforvaltning	41				98						138		
4. Miljøovervåking / naturens tålegr.	6										6		
5. Laks og innlandsfisk	46				2						48		
6. Kyst og marin naturforvaltning											0		
7. Naturinngrep	31				10						41		
8. Kulturlandskap											0		
9. Friluftsliv											0		
SUM DN	146	0	0	0	118	0	0	0	0	0	263	0	
10. Klimaendringer											0		
11. Langtransp. luftforurensninger											0		
12. Lokal luftforurensning og støy											0		
13. Miljøgifter											0		
14. Overgjødning											0		
15. Inngrep og arealbruk i vannmilj.											0		
16. Akutt olje- og kjemikalleforurensn.											0		
17. Helsekadelige stoffer og prod.											0		
18. Avfall og gjenvinning				41							41		
Tverrgående oppgaver											0		
Andre faglige oppgaver											0		
SUM SFT	0	0	0	41	0	0	0	0	0	0	41	0	
19. Administrasjon og drift						29					29		
SUM TOTALT	146	0	0	41	118	29	0	0	0	0	333	0	

Mål og ressursbruk for innsatsområdene

For å lette oversikt og gjøre virksomhetsplanen mest mulig anvendelig i avdelingens virke, er kapitlene 4 og 5 i direktoratenes opplegg (jfr. kommentarheftet) samlet i ett. Hvert enkelt innsatsområde/delområde er samlet på en side, som omfatter:

- Overordnet miljømål
- Utfordringer i Hedmark
- Status (i Hedmark)
- Miljøvernavdelingens rolle/strategi
- Ressursoversikt (direktoratenes regneark - "vedlegg C")
- Eventuelle utdypende kommentarer
- Status for gjennomføring (Plass for rapportering av gjennomføring)

Ressursoversikten inneholder avdelingens resultatmål. Disse bør ideelt sett utformes konkret slik at graden av måloppnåelse kan etterprøves. I praksis er dette ofte vanskelig, delvis fordi mange av oppgavene er lovbestemte saksbehandlingsoppgaver hvor omfanget vanskelig kan forhåndsbestemmes, og delvis fordi resultatene ikke bare avhenger av MVA: Andre aktører er de utførende i praksis, og kan ofte i vel så stor grad som MVA bestemme gjennomføringstempoet. Videre må en finne en hensiktsmessig balanse for hvor ressurskrevende virksomhetsplanleggingen bør være.

2. Vern og forvaltning av områder

Overordnet miljømål

Verne et representativt utvalg av typiske, produktive og sjeldne naturtyper og vakre landskap.

Bevare det biologiske mangfoldet i det naturlige plante- og dyrelivet

Utfordringer i Hedmark

Verne og forvalte et utvalg representativt områder av ulike naturtyper i Hedmark med særlig vekt på å sikre levedyktige bestander av våre ville planter og dyr.

Status

3 nasjonalparker, 61 naturreservater, 10 naturminner og 2 landskapsverneområder er opprettet. Verneplaner for edellauvskog og myr er under behandling.

MVA's rolle/strategi

Skape forståelse for behovet for naturvern, gjennomføre tematiske verneplaner, medvirke til raske erstatningsoppgjør og gjennomføre en rasjonell forvaltning.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
02 1 01	Avslutte verneplanene for myr og edelløvsog	5		5			0			
02 1 02	Videreføre arbeidet med utvidelse av Femundsmarka og Gutulia nasjonalparker		6	6	8,5		8,5			
02 1 03	Videreføre arbeidet med opprettelse av "Forelhogna nasjonalpark"	10,5		10,5	10,5		10,5	85	150	1427.50
02 5 04	Bistå regjeringsadvokatens kommisjonær	5		5			0			
02 5 05	Oppdatere erstatningsregister	1		1			0			
02 1 06	Gjennomføre skjøtsel i 2 naturreservater	1		1	2		2	50	10	1427.31.1
02 1 07	Avslutte arbeidet med forvaltningsplan for Åkersvika naturreservat. Gjennomføre fugletellinger	1	8	9	1		1	15	15	1427.11.5
02 1 08	Utarbeide forvaltningsplan Femundsmarka nasjonalpark		8	8			0	30		1427.50.
02 5 09	Gjennomføre oppsyn, grensemerking, kurs oppsynspersonell, behandling disp. søknader	13		13	18		18	635	800	1427.11.5
02 5 10	Forvaltning, oppsyn nasjonalparkene	1		1	1		1	130	500	1427.50
02 5 11	Utarbeide informasjonsmateriell, inkl. oppsetting	1		1	5		5	50	150	1427.31.1
02 5 12	Gjennomføre naturfaglige registreringer i barskogsreservater	1	8	9	1	8	9	50	50	1406.11
02 1 13	Etablere informasjonssenter, skogbruksmuseet	15,5		15,5	4		4	100	250	1427.31.1
02 1 13	Etablere informasjonssenter, skogbruksmuseet			0			0	150	150	1406.11
02 2 14	Delta i prosjekt Åkersvika KNF	2		2			0			
SUM TOT.		57	30	87	51	8	59	1.295	2.075	

Kommentarer

Status for gjennomføring

3. Viltforvaltning

H. Hjortevilt

Overordnet miljømål

Sikre viltets leveområder mot økt fragmentering og kvalitetsforringelse

Forvalte viltbestandene slik at både det biologiske mangfoldet og en vedvarende stor produksjon sikres.

Utfordringer i Hedmark

Opprettholde en optimal elgstamme.

Sikre villreinstammens leveområder mot ytterligere fragmentering ved ulike typer naturinngrep

Forvalte villreinstammene på en optimal måte ut fra ressursgrunnlaget

Status

Hedmark er landets største elgfylke. Årlig avkastning av elgjakten er i størrelsesorden 1,1 mill. kg. kjøtt.

Hedmark ligger helt eller delvis innenfor leveområdene til følgende villreinstammer: Rondane, Sølenkletten, Knutshø, Tolga Østfjell og Forelhogna.

Villreinjakt utøves i 10 av Hedmarks 22 kommuner. Årlig felles det 1 000 - 1 500 villrein i Hedmark

MVA's rolle/strategi

Framskaffe grunnlagsmateriale, utrede konflikter og sikre areal gjennom særlov og PBL

Oppfølging og kontroll med gjennomføring av tiltakene i tiltaksplanen for villreinområdene i 1993 -- 99

Informere om human jakt og opprettholde effektivt oppsyn

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
03 5 21	Opprettholde en optimal elgstamme	5		5	5		5			
03 5 22	Etablere og drive CERSIM	4		4	4		4	25	25	1406.71.2
03 5 23	Etablere overvåking m.h.t. "Ålvsborgsyken"	1		1	1		1			
03 1 24	Opprettholde bestandsnivået på villreinstammene	4		4	4		4			
03 1 25	Revidere områder hvor hjortejakt bør tillates	2,5		2,5			0			
03 5 26	Bedre utnyttelse av ressursen rådyr	1		1	3,5		3,5			
03 5 27	Behandle søknader om hjorteviltterstatning	3		3	3		3	459	459	1406.71.2
03 5 28	Klagebehandling hjorteviltterstatning	1		1	1		1			
03 5 29	Klagebehandling kommunale vedtak, hjortevilt	1		1	1		1			
03 5 30	Behandle løpende henvendelser, informasjon	2		2	2		2			
SUM TOT.		24,5	0	24,5	24,5	0	24,5	484	484	

Kommentarer

Status for gjennomføring

3. Viltforvaltning

R. Rovvilt

Overordnet miljømål

Sikre viltets leveområder mot økt fragmentering og kvalitetsforringelse

Forvalte viltbestandene slik at både det biologiske mangfoldet og en vedvarende stor produksjon sikres.

Utfordringer i Hedmark

Sikre levedyktige bestander av våre rovviltarter.

Minimalisere konfliktene i forhold til andre interesser, særlig bufeinteressene

Status

Alle de fire store rovviltartene forekommer i Hedmark. En reproduserende familiegruppe av ulver har sitt leveområde i grensetraktene mellom Värmland og Hedmark. Sentrale og

østlige deler av Hedmark er ett av fire områder i Norge hvor bjørnen viser stor aktivitet og hvor reproduksjon er sannsynlig. "Dovre - Snøhettastammen" av jerv berører fjellområdene nordvest i fylket. Hedmark har vært og er en del av hovedutbredelsesområdet for gaupe.

Antall sauer og lam erstattet for tatt av fredet rovdyr har variert fra 762 i 1986 til 1619 i 1991.

MVA's rolle/strategi

Viktigste utøvende rolle i forvaltningen, blant annet: Etablere godt samarbeid med landbruksmyndigheter, næringsorganisasjoner og organisasjoner, utvikle lokalt kontaktnett for bestandsregistrering og skadedokumentasjon og informere om rovviltets biologi og atferdsmønster

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
03 1 01	Overvåke norsk-svensk ulvestamme		16	16		16	16	150	150	1406.11, 1427
03 1 02	Gjennomføre bestandsregistrering av bjørn,		7	7		7	7	50	20	1406.11, 1428
03 1 03	Gjennomføre bestandsregistrering av gaupe		10	10		10	10	50	90	1406.11, 1429
03 1 04	Gjennomføre bestandsregistrering av jerv		2	2		2	2	20	20	1406.11, 1430
03 1 05	Gjennomføre bestandsregistrering av kongeørn		1	1		1	1	20	20	1406.11, 1431
03 5 06	Vurdere og eventuelt klargjøre for kvotejakt gaupe	1	1,5	2,5	1	1,5	2,5			
03 1 07	Utarbeide forvaltningsplan for 4 store rovpattedyrene	2,5	3,5	6			0	10		1406.11, 1431
03 5 08	Gjennomføre forebyggende tiltak	1	8,5	9,5	1	8,5	9,5	650	650	1427.73
03 5 09	Gjennomføre skadedokumentasjon	1	67	68	1	67	68	600	600	1406.11, 1431
03 5 10	Foreta erstattingsutbetaling innen gitte frister	2,5	7,5	10	2,5	7,5	10			
03 5 11	Foreta klagebehandling	1	7	8	1		7			
03 1 12	Igangsette og drive rovviltbase	1	1	2		1	1			
03 5 13	Behandle løpende henvendelser/gi informasjon	7	3	10	7	3	10			
03 5 14	Gjennomføre info-møter og kurs	0,5	3	3,5	0,5	3	3,5	10	10	1406.11, 1431
SUM TOT.		17,5	138	156	14	128	142	1.560	1.560	

Kommentarer

Status for gjennomføring

3. Viltforvaltning

Ø. Øvrig viltforvaltning

Overordnet miljømål

Sikre viltets leveområder mot økt fragmentering og kvalitetsforringelse

Forvalte viltbestandene slik at både det biologiske mangfoldet og en vedvarende stor produksjon sikres

Utfordringer i Hedmark

Skaffe oversikt over status og bestandsutvikling for truede arter

Bevare sammenhengende skogområder

Sikre fjellområdene mot uheldige naturinngrep

Status

Det varierte naturgrunnlaget i Hedmark gir rom for et stort antall viltarter. Flere av artene forekommer i bestanden som grunnlag for høsting. Andre må betegnes som truet i nasjonal sammenheng. 50 av de 79 viltarter som er oppført på listene

over truede arter (Statens naturvernråd 1984, DN 1988) forekommer i Hedmark.

MVA's rolle/strategi

Kartlegge og overvåke leveområder og viltbestander som krever spesielle hensyn

Informere og veilede kommuner og organisasjoner faglig (arealbruk, bestandstilpasning, beskatning) og administrativt (viltlov, forskrifter, tilskott)

Kartlegge og overvåke leveområder og viltbestander som krever spesielle hensyn

Tildeling av fallvilt på vegne av Viltfondet fra og med 93
Utøve forvaltningsoppgaver etter viltloven og forskrifter til denne

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1 000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
03 1 41	Utarbeide og gjennomføre program for overvåking av enkelte truede viltarter jf. også område 4 miljøovervåking	1		1	2		2			
03 1 42	Motvirke faunakriminalitet	1		1	1		1			
03 5 43	Behandle søknader om å beholde fallvilt	1		1	1		1			
03 5 44	Forberede/Gi informasjon om nye forskrifter for bever	1		1			0			
03 5 45	Igangsette opplegg for "smågnagerovervåking"	1		1	1		1			
03 5 46	Behandle refusjonskrav og gi tilsagn til kommunal viltforvaltning	1		1	1		1			
03 5 47	Behandle løpende henvendelser - Gi informasjon	2		2	2		2			
03 5 48	Behandle søknader vilttilskott	2		2	2		2	633	633	1406.71.4
SUM TOT.		10	0	10	10	0	10	633	633	

Kommentarer

Status for gjennomføring

4. Miljøovervåking - Naturens tålegrenser - Klimaendringer

Overordnet miljømål

Sikre en frisk natur hvor økologiske prosesser ikke er bragt ut av balanse på en måte som ikke lar seg reparere.

Utfordringer i Hedmark

Ha oversikt over miljøtilstanden og utviklingstendensen i spesielle miljøparametre

Status

På grunn av berggrunnsforholdene er deler av fylket, særlig i nordøst og i sør utsatt for forurensningsproblemer.

Det er fortsatt nødvendig med tiltak for å hindre helseskadelige mengder radioaktivitet i enkelte typer næringsmidler etter ulykken i Tsjernobyl

MVA's rolle/strategi

Ha oversikt over ulike forskningsinstitusjoners overvåkningsområder, bistå i arbeid med planlegging/gjennomføring av materialinnsamling og være orientert om og informere lokalt om miljøtilstanden/miljøutviklingen

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	REF. MU	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
			1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
			Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
04 1 01	Bistå ved TOV-prgram i Gutulla		1,5		1,5	1,5		1,5			
04 5 02	Registrere og gi uttalelser til planer om skogsprøyting		2		2	2		2			
04 5 03	Registrere omfang av forbruk av blyhagl				0	1		1			
04 5 04	Kontakt med forskningsinstitusjoner og gi informasjon blant annet til kommuner		2		2	2		2			
04 1 05	Utvikle plan for overvåking av truede arter i Hedmark, jf. også område 3.3		2	6	8	2		2	50		1406.11
SUM TOT.			7,5	6	13,5	8,5	0	8,5	50	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

5. Ferskvannsfisk

I. Innlandsfisk og andre ferskvannsorganismer

Overordnet miljømål

Bevare artsmangfoldet og produksjonsevnen til de naturlige populasjoner av ferskvannsfisk og andre ferskvannsorganismer, og tilrettelegge for fiske.

Utfordringer i Hedmark

Sikre og øke sårbare bestander, spesielt storørretstammene og krepsen. Bedre organisering og tilrettelegging for fritidsfiske.

Status

Krepsepesten er en alvorlig trussel mot de gjenværende bestander. Overvåking og restaureringsforsøk skjer fortløpende. Alle storørretbestandene er truet. Storørretbestandene sikres ved utsetninger, biotopforbedrende tiltak, kalking og regulering av fisket. Prosjektet "Bedre almenhetens adgang til jakt og fiske i Hedmark" skal bedre organisering og tilrettelegging.

MVA's rolle/strategi

Frømme tiltak for å sikre sårbare bestander. Arbeide for nødvendig overvåking og formidle informasjon om tilstanden. Fiske skal bli lettere tilgjengelig ved bedre organisering, bedre fiskekortordninger, enhetlig regelverk og bedret informasjon.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
05 3 01	Organisering av Glomma fiskeforvaltning (GFF)	1		1	1		1	20	20	1406.11.6
05 3 02	Drift Mjøsa fiskeforvaltning (MF)	1		1	1		1			
05 5 03	Prosjekt "Bedre almenhetens adgang til fiske..."	0,5		0,5	1		1			
05 5 04	Revidere kommunale forskrifter	1,5		1,5	2		2			
05 5 05	Info vedr. fiske i kommunene	2		2	2		2			
05 1 06	Kategorisering av vassdrag, Glomma	1		1	2		2			
05 5 07	Forvaltningsplaner	3,5		3,5	3		3			
05 5 08	Vurdere FISKEBASE	0,2		0,2			0			
05 5 09	Innlegging av data i KALKBASE	0,8		0,8			0			
05 1 10	Restaur.tiltak for pestrammede krepsebestander	0,5		0,5	0,5		0,5	30	30	1406.11.6
05 1 11	Tilrettelegging av fiske/tilskuddsordninger	1		1			0	200	200	1427.70.2
05 1 11	(Tilskudd til lokale fiskeformål)			0			0	210	210	1406.70.2
SUM TOT.		13	0	13	12,5	0	12,5	460	460	

Kommentarer

Det er ikke satt av ressurser til innlegging av data i FISKBASE i år. Vi avventer nærmere opplysninger fra DN om tidspunkt for når basen foreligger og program for opplæring. Dersom basen foreligger ferdig og operativ pr. 1.7.94 vil det evt. kunne vurderes å omprioritere med sikte på å øke ressursinnsatsen noe, særlig m.h.p. opplæring med sikte på å ta basen i bruk i 1995.

Status for gjennomføring

5. Ferskvannsfisk

K. Kalking og kultivering

Overordnet miljømål

Bevare artsmangfoldet og produksjonsgrunnlaget til de naturlige populasjoner av ferskvannsfisk og andre ferskvannsorganismer, og tilrettelegge for fiske.

Utfordringer i Hedmark

Sikre og øke sårbare bestander, spesielt storørrestammene og krepsen.

Status

En stor del av Hedmarks vassdrag er skadet av sur nedbør. Ca. 8 % av arealet avsyres idag ved hjelp av kalking. Det er igangsatt 145 kalkprosjekter i regi av fylkesmannen. En stor del av prosjektene er undersøkt. Kalking gir en god effekt. Prosjektene "Operasjon Mjøsørret" og "Fisk og reguleringer i Glomma" er videreført. Disse prosjektene tar sikte på å styrke de stedeagne bestanden ved utsetninger. To store anlegg for styrking av Glommaørreten er bygget. Et eget anlegg for sikring av Mistrørreten er under bygging.

MVA's rolle/strategi

Kultiveringsplan for Hedmark skal realiseres innen år 2000. Kalkingsplan skal oppdateres i henhold til bedret datagrunnlag. Fremme tiltak for å sikre sårbare bestander. Arbeide for nødvendig overvåkning og formidle informasjon om tilstanden.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
05 1 21	Utarbeidelse av kalkingsplan for grensevassdragene	1		1	0		0			
05 1 22	Revisjon av kalkingsplan for Hedmark	4,5	12	16,5	0		0			
05 1 23	Kultiveringsplan for Hedmark	2,5		2,5	2		2			
05 1 24	Bestandsstatus i kalkingslokalitetene	2	8	10	2		2			
05 1 25	Kartlegge effekten av kalking	2		2	2		2			
05 1 26	Kartlegge restbestander i forsurede områder	1	2	3	1		1			
05 1 27	Plan for biotopiltak i Hedmark	1	8	9	1		1			
05 1 28	Sikringsanlegg for Mistrørreten	1		1	1		1			
05 5 29	Bygge stamfiskfeller i Elgåa, Revlingåa og Savalen	1	2	3	0		0			
05 1 30	Kompensasjonstiltak for reguleringer (utsetningsplaner, biotopforbedringer m.v.)	7		7	8		8	280	280	Regulanter
05 1 31	Tilskudd til kalkingstiltak	1,8	16	17,8			0	1.615	1.615	1406.11, 1406.70
05 1 32	Kalkingsprosjekt Flagstadelva	0,2		0,2			0	325	325	MD
05 1 33	Sikring av storørreten i Mjøsa. Mjøsa fiskeforvaltning			0			0	20	20	1406.11
SUM TOT.		25	48	73	17	0	17	2.240	2.240	

Kommentarer

Status for gjennomføring

5. Ferskvannsfisk

E. Effekter av fiskeoppdrett

Overordnet miljømål

Bevare artsmangfoldet og produksjonsgrunnlaget til de naturlige populasjoner av ferskvannsfisk og andre ferskvannsorganismer, og tilrettelegge for fiske.

Utfordringer i Hedmark

Settefiskproduksjonen av stedeagne bestander skal skje i samsvar med kultiveringsplanen for Hedmark. Oppdrett av regnbueørret og andre arter begrenses til områder med liten konfliktgrad.

Status

Det finnes et stort antall fiskeoppdrettsanlegg i Hedmark hvorav 11 fremdeles venter på konsesjonsbehandling. Til nå har 75 anlegg konsesjon hvorav 39 er kultiveringsanlegg.

MVA's rolle/strategi

Informasjon overfor oppdretterne vedr. lover og forskrifter. Kontroll og oversikt over virksomheten. Sanere ulovlige anlegg.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1 000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
05 5 41	Ferdigbehandle konsesjonssøknader	2,5		2,5	0		0			
05 5 42	Kartlegge og sanere ulovlige anlegg	1		1	1		1			
05 5 43	Produksjonsoversikter/rapportering	1		1	1		1			
SUM TOT.		4,5	0	4,5	2	0	2	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

7. Naturinngrep

V. Vassdragsforvaltning

Overordnet miljømål

I vassdragsnaturen skal i størst mulig grad de naturlige prosessene opprettholdes og det naturlig forekommende dyre- og planteliv bevares.

I vassdrag der de naturlige prosessene og økosystemene er sterkt berørt av inngrep og annen påvirkning skal påvirkningene reduseres slik at plante- og dyreliv restaureres og at vassdragene gir mulighet for friluftsliv.

Utfordringer i Hedmark

Inngrep i vassdragsnære arealer skal begrenses. Der inngrep gjennomføres skal utformingen av disse ta hensyn til natur- og miljøverdier, og de skal ses i sammenheng med, og såvidt mulig tilpasses i forhold til andre brukerinteresser. I vassdrag som er forringet av eldre inngrep, for eksempel gamle fløtningsvassdrag, skal det gjennomføres restaureringstiltak. Vernevassdragene må spesielt tas vare på. Det skal tilrettelegges for økt bruk av vassdragene, der dette kan skje uten forringelse av vesentlige naturverdier.

Status

Fylket har en rik og variert vassdragsnatur med store verneverdier, men hvor det også knytter seg viktige samfunns- og næringsinteresser til vassdraget og de vassdragsnære arealer. Betydelige deler av hovedvassdragene og viktige sidevassdrag preges, og til dels forringes, av ulike former for inngrep.

Hedmark har mange vassdrag som er vernet mot kraftutbygging.

MVA's rolle/strategi

Det skal tas initiativ/stimuleres til vassdragsplanlegging knyttet opp til kommuneplanleggingen for de viktigste vassdragene. Samarbeidet med NVE og kommunene ved behandling av vassdragslovsaker må utvikles videre, slik at miljøhensyn kan ivaretas ved alle inngrep med vesentlige miljøvirkninger. Handlingsplan Glomma skal følges opp. Aksjon vannmiljø skal benyttes aktivt for å bedre miljøstandarden i vassdragene og tilrettelegges for økt bruk.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
07 2 01	Behandling av kommuneplaner - påse at flerbruks- og verneinteresser er vurdert/ivaretatt	1		1	2		2			
07 3 02	Bidra i vannbruksplanprosesser - for 1994: Trysilvassdraget, Glomma i Alvdal /Tynset, Koppangøyene, Folla, Øvre Flisa m.v.	6,4		6,4	5		5			
07 3 03	Oppfølging av Handlingsplan Glomma	5		5	4		4			
07 5 04	Aksjon vannmiljø - søknadsbehandling, kvalitetskontroll, oppfølging av enkeltprosjekter	5,5		5,5	3		3			1442.63
07 5 05	Vassdragskonsesjoner - behandling, oppfølging	1		1	1		1			
07 5 05	Samlet plan - produksjon av vassdragsrapp. for Røgden og Riva + videreføring for Imsa	3		3			0	25		1442
07 5 06	Samlet plan - bistand Md i utvikling av nytt fylkeshefte	7		7			0	50		1442
07 3 07	Vernevassdrag - introduksjon av RPR/diff. forv. overfor kommunene - infostrategi	2		2	2		2	50		1406, NVE
07 3 08	Vernevassdrag - iverksetting av nye forvaltningsstrategier			0	10		10			
07 3 09	Vernevassdrag - bistand NVE vedr. diff. forv	10		10			0			
07 5 10	Vassdragslovsaker (Saksbeh., kontroll, oppf.,info): Forbygn., grusuttak, biotopforb. tilt. mv.	9	10	19	23		23			
07 5 11	Bistand Md - ny vassdragslov	0		0			0			
07 5 12	Samlet plan - bidrag			0	2		2			
SUM TOT.		49,9	10	59,9	52	0	52	125	0	

Kommentarer

Oppfølging av konsesjonsvilkår for reguleringer i form av etterundersøkelser og kompensasjonstiltak for fisk er inkludert under innsatsområde 5.

Informasjon om vernevassdrag er tenkt i form av en brosjyre som presenterer lokale forhold, og så vidt mulig tilpasset sentralt informasjonsopplegg.

Status for gjennomføring

7. Naturinngrep

P. Planlegging og naturforvaltning

Overordnet miljømål

Arealbruk og arealplanlegging må skje på en slik måte at viktige områder for biologisk mangfold, naturmiljø, landskap og friluftsliv beholdes

Tiltak som krever inngrep i naturen må begrenses mest mulig, samlokaliseres og tilpasses natur, landskap og bruk av områdene

Utfordringer i Hedmark

Opprettholde den vektleggingen kommunene har på naturforvaltninginteressene i sine kommuneplaner.

Bidra til at miljøvern hensyn innarbeides i alle planer om naturinngrep.

Status

De fleste kommuner har en arealdel til sin kommuneplan hvor tradisjonelle naturforvaltnings-interesser er tilfredsstillende ivarett. Hensynet til kulturlandskapsverdier er mindre godt ivarett.

MVA's rolle/strategi

Delta aktivt og tidlig i kommuneplan- og fylkesplanprosesser
Gi aktiv informasjon om naturverdier og om konsekvenser ved endret arealbruk til kommuner, statlige sektormyndigheter og andre.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
07 5 21	Ivareta miljøverninteressene ved melding om konsekvensvurdering, kommuneplaner og kommunedelplaner. (I tillegg til angitt ressursbruk vises til ressurser medtatt under innsatsomr. 7V, 12T, 12S, 12A og 14K)	17		17	22		22			
07 5 22	Ivareta miljøverninteressene i reguleringsplaner og bebyggelsesplaner. (I tillegg til angitt ressursbruk vises til ressurser medtatt under innsatsomr. 7V, 12T, 12S, 12A og 14K)	16		16	19		19			
07 1 23	Utarbeide kart over urørte naturområder	1	8	9			0	50		1406.11
07 5 24	Påpeke evt. mangler i kommunale budsjetter	1		1	1		1			
07 5 25	Videreføre arbeidet i kontaktgruppe med vegsjefen, vektlegge transportøkonomi	2		2	2		2			
07 5 26	Ivareta miljøverninteressene ved el-kraftforsyning	4		4	4		4			
07 3 27	Taubanesaker	1		1	1		1			
07 3 28	Vannforsyning, bl.a. vurdere hovedplaner	0,7		0,7	1		1			
SUM TOT.		42,7	8	50,7	50	0	50	50	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

7. Naturinngrep

S. Skog

Overordnet miljømål

Biologisk mangfold, landskaps- og friluftsmessige hensyn skal inn som premiss for skogbrukets virksomhet

Utfordringer i Hedmark

Bevare sammenhengende skogsområder, fremme differensiert skogbehandling, begrense skogsveitbygging i marginale områder med stor betydning i naturforvaltningssammenheng

Status

Hedmark er landets skogfylke. Av det samlede arealet er 44 % produktiv skogsmark. Moderne skogsdrift påvirker naturmiljøet.

Enkelte arter har dratt nytte av dette, mens andre viser tilbakegang.

De gjenværende relativt uberørte områdene i Hedmark under skoggrensa er betydelig redusert i antall og omfang.

MVA's rolle/strategi

Utvikle samarbeid med skogbruksetaten, skogbruksorganisasjonene, bygdeallmenningene og skogforvaltningen

Gi informasjon og innspill til DN om erfaring fra samarbeid med landbruksmyndighetene

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
07 5 41	Ivareta miljøvernfarende interesser ved melding om skogsveganlegg, planer om tilplantning m.v. Delta på kurs, møter og befaringer	8		8	8					
07 1 42	Igangsette prosjekt biologisk mangfold - skogbruk	4	23	27			0	170		1406.11 *
07 1 42	Igangsette prosjekt biologisk mangfold - skogbruk			0			0			1406.21.2
07 1 43	Videreføre konklusjoner i prosjekt biologisk mangfold - skogbruk			0	4		4		50	1406.71.2
SUM TOT.		12	23	35	12	0	12	170	50	

* Øremerket viltprosjekter

Kommentarer

Status for gjennomføring

7. Naturinngrep

M. Motorferdsel i utmark

Overordnet miljømål

Motorisert ferdsel i utmark og vassdrag er i utgangspunktet forbudt, med unntak for anerkjente nytteformål. All tillatt transport skal skje på en måte som er til minst mulig skade og ulempe for naturmiljø og friluftsliv

Utfordringer i Hedmark

Begrense motorferdsel til nødvendig nyttekjøring

Status

Enkelte kommuner har et noe høyt antall dispensasjoner og/eller løyver, i de øvrige synes praktiseringen av loven å være i samsvar med dens intensjoner

MVA's rolle/strategi

Informere og veilede om motorferdselloven med tilhørende forskrifter
Gjennom klagebehandling trekke grenser for forståelsen av loven og forskriftene

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
07561	Gi informasjon om regelverket	2		2	2		2			
07562	Foreta klagebehandling	4		4	4		4			
07563	Samle inn materiale og utarbeide statistikk	2		2	2		2			
SUM TOT.		8	0	8	8	0	8	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

8. Kulturlandskap

Overordnet miljømål

Utviklingen i jordbrukets kulturlandskap må ivareta variasjonsrikdommen, det historiske perspektivet og det økologiske mangfoldet. Mulighetene for landskapsopplevelse, trivsel og friluftsliv må forbedres.

Utfordringer i Hedmark

Fremme en utvikling i jordbrukslandskapet som tar vare på det genetiske mangfoldet og variasjonen i landskapstyper og samtidig legger til rette for naturopplevelse og rekreasjon.

Status

Grov regional oversikt over representative kulturlandskapstyper foreligger.

Mangler oversikt over artsvariasjonen innenfor og mellom disse og over spesielle kulturlandskapstyper.

MVA's rolle/strategi

Medvirke i arealplanlegging etter plan- og bygningsloven.

Delta aktivt i "samarbeidsgruppen".

Samarbeide med landbruksmyndigheter, kommuner og organisasjoner.

Gjennom informasjon bidra til å skape positive holdninger til kulturlandskapet.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
08 1 01	Sluttføre nasjonal registrering	6		6			0			
08 1 02	Kulturlandskapet skal være et element i kommunale miljø- og naturressursprogram	1		1	1		1			
08 1 03	Biologisk mangfold skal være et prioritert område ved utnyttelse av jordbruksavtalens kulturlandskapsmidler	1		1	1		1			
08 1 04	Gjennomføre inventering av lavere dyreliv innenfor tørrbakkesamfunn			0	2		2			
08 2 05	Ferdsestiltak skal være et annet priritert område ved utnyttelse av jordbruksavtalens kulturlandskapsmidler	1		1	1		1			
SUM TOT.		9	0	9	5	0	5	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

9. Friluftsliv

Overordnet miljømål

Øke deltakelsen i et allsidig, helse- og trivselsfremmende friluftsliv

Bedre mulighetene for å drive daglig friluftsliv i og ved byer og tettsteder (nærområder)

Utfordringer i Hedmark

Sikre viktige arealer for friluftsliv i tettbygde strøk, ved vassdrag og i fjellet.

Sikre den frie ferdselsretten og allmennhetens muligheter til høsting.

Stimulere til et allsidig helse- og trivselsfremmende friluftsliv.

Status

30 områder er sikret av staten for friluftsmål, ca. 50 områder er sikret av kommunene.

Handlingsplan for friluftsliv er under utarbeidelse. Naturforholdene i fylket gir grunnlag for varierte friluftslivsaktiviteter gjennom hele året. Bosettingsmønsteret gjør at de fleste har lett adgang til friluftsområder, også nærfriluftsområder.

MVA's rolle/strategi

Påse at arealer for friluftsliv blir ivarettatt i arealdisponering etter plan- og bygningsloven.

Informere og samarbeide med kommuner og organisasjoner om tiltak for å legge tilrette for friluftslivsaktiviteter.

Informere og stimulere til friluftslivsaktivitet sammen med kommuner og organisasjoner.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			Kap./Post
09 5 01	Behandle tilskottsaker, gi informasjon ved møter og på annen måte om tilskottsordningene.	4		4	4		4	890	980	1406, 1427
09 5 02	Sikre en forsvarlig utnyttelse av tilskottsmidler. Oppfølging av prioriterte prosjekter, (kvalitetskontroll).	1		1	1		1			
09 5 03	Ta initiativ overfor kommuner for å få fram tiltak i tilknytning til sysselsetting og utdeling av sysselsettingsmidler	2		2	2		2			
09 5 04	Avslutte handlingsplan for friluftsliv	3		3			0			
09 5 05	Gjennomføre tiltak i samsvar med handlingsplan	4		4	12		12			
09 5 06	Vurdere søknader om tilskott til miljølæretiltak	2		2	2		2			
SUM TOT.		16	0	16	21	0	21	890	980	

Kommentarer

Status for gjennomføring

12. Lokal luftforurensning og støy

T. Transport - samferdsel

Overordnet miljømål

Utarbeide miljømål for samferdselssektoren m.t.p. å redusere utslipp av forurensede stoffer som NO_x, SO₂ og CO, samt redusere støy fra samferdsel.

Utfordringer i Hedmark

Redusere lokale miljøulempere for befolkningen i fylket som følge av veitrafikk.

Status

Nær 10% av befolkningen i fylket er plaget av støy fra sterkt trafikkerte hovedveger. I tillegg kommer at mange mennesker i byer og tettsteder er plaget av støy og luftforurensninger som følge av stor trafikk.

MVA's rolle/strategi

Gjennom planbehandling og annen påvirkning medvirke til at ulempene som følge av vegtrafikk reduseres. Vegmyndigheter og kommuner blir de viktigste samarbeidspartnerne.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
12 2 01	Behandle inkomne veg- og reguleringsplaner og påse at miljøhensyn er innarbeidet	4,2		4,2	4		4			
12 2 02	Vurdere større planer m.h.t. konsekvensutredning etter § 33 i PBL	0,5		0,5	0,5		0,5			
12 2 03	Oppfølging av ny forskrift om luftforurensning og støy	2		2	2		2			
				0			0			
SUM TOT.		6,7	0	6,7	6,5	0	6,5	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

12. Lokal luftforurensning og støy

S. Støy fra skytebaner

Overordnet miljømål

Støy fra skytebaner skal ikke overstige de grenseverdier som er fastsatt i retningslinjer for begrensnig av støy fra skytebaner

Utfordringer i Hedmark

Sikre god lokalisering og utforming av nye skytebaner slik at negative miljøeffekter forhindres.

Status

Hedmark har lange tradisjoner innen øvelses- og konkurranseskyting. Det er en eller flere skytebaner for trening og/eller konkurranseskyting i alle kommuner. Enkelte eksisterende skytebaner skaper i dag lokale miljøproblemer.

MVA's rolle/strategi

Påse at nødvendige miljøhensyn er tatt inn i planer for nye og eksisterende skytebaner, og behandle konsesjoner etter forurensningsloven.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
12 2 21	Påse at miljøhensyn er innarbeidet i alle planer.	1		1	1		1			
12 2 22	Konsesjonsbehandling og kontroll	0,5		0,5	0,5		0,5			
				0			0			
SUM TOT.		1,5	0	1,5	1,5	0	1,5	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

12. Lokal luftforurensning og støy

A. Asfalt- og pukkverk

Overordnet miljømål

Asfalt- og pukkverk bør lokaliseres slik at de samlede miljøulempene blir minst mulig. Støy- og luftforurensning fra skal ikke overstige gjeldende grenseverdier.

Utfordringer i Hedmark

Medvirke til at anlegg for grus, pukk og asfaltproduksjon lokaliseres slik at miljøulempene blir minst mulig og påse at nødvendige miljøtiltak gjennomføres.

Status

Regionen er rimelig godt forsynt med slike anlegg. I forbindelse med OL-utbyggingen har det vært relativt stor pågang for å åpne nye masseuttak. For å kunne styre denne utviklingen er det derfor laget en egen utredning for masseuttak i Mjøsregionen.

MVA's rolle/strategi

Planbehandling, informasjon og konsesjonsbehandling. Påse at nødvendige miljøhensyn blir tatt.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
12 2 41	Påse at miljøhensyn er innarbeidet i alle planer.	1,2		1,2	1		1			
12 2 42	Konsesjonsbehandling og kontroll	1,5		1,5	1,5		1,5			
				0			0			
				0			0			
SUM TOT.		2,7	0	2,7	2,5	0	2,5	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

13. Miljøgifter

L. Landbruksforurensning

Overordnet miljømål

I hht. Nordsjødeklarasjonen skal utslippene til luft og vann av 36 spesifiserte miljøgifter reduseres med minst 50 % innen 1995 med 1985 som basisår. Utslippene av kadmium, kvikksølv, bly og dioksiner skal reduseres med minst 70 %.

Stortinget har vedtatt at utslippene av 13 andre spesifiserte miljøgifter skal reduseres med 70 % i samme periode. Regjeringen har som mål at det skal foreligge regionale utfasingsplaner for miljøgifter i løpet av 1992.

Utfordringer i Hedmark

Kartlegge mulig påvirkning av plantevernmidler i vassdrag gjennom enkel overvåkning.

Status

Kunnskap om eventuell påvirkning av plantevernmidler i vassdrag i Hedmark finnes ikke.

MVA's rolle/strategi

Fylkesmannen vil prioritere å få gjennomført et enkelt overvåkningsopplegg i Finsalbekken for å bedre kunnskapsgrunnlaget på dette området.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
13 3 01	Overvåke mulig påvirkning av plantevernmidler i Finsalbekken	0,5		0,5	0,5		0,5	15	15	1441.11
				0			0			
				0			0			
SUM TOT.		0,5	0	0,5	0,5	0	0,5	15	15	

Kommentarer

Status for gjennomføring

13. Miljøgifter

O. Opprydding i deponier og forurenset grunn

Overordnet miljømål

I hht. Nordsjødeklarasjonen skal utslippene til luft og vann av 36 spesifiserte miljøgifter reduseres med minst 50 % innen 1995 med 1985 som basisår. Utslippene av kadmium, kvikksølv, bly og dioksiner skal reduseres med minst 70 %.

Stortinget har vedtatt at utslippene av 13 andre spesifiserte miljøgifter skal reduseres med 70 % i samme periode.

Regjeringen har som mål at det skal foreligge regionale utfasingsplaner for miljøgifter i løpet av 1992. -Faren for alvorlige forurensningsproblemer som følge av tidligere feildisponert spesialavfall skal reduseres til et minimum innen år 2000 (St. meld. 46 (1988/89)).

Utfordringer i Hedmark

Redusere utslippene av miljøgifter til jordsmonn og vassdrag.
Redusere risiko for opptak av miljøgifter i næringskjeden.
Overvåke utslipp og påvirkning fra gamle deponier og forurenset grunn, og iverksette tiltak etter behov.

Status

Hedmark har 2 lokaliteter, en tidligere kommunal fyllplass og en industritomt (treimpregnering, kreosot), som er rangert i klasse 1 (høyeste prioritet for oppfølging) i SFT's kartlegging. Planlegging av oppfølgingstiltak er igangsatt ved fyllplassen.

MVA's rolle/strategi

Bistand ved tiltak ved høyest prioriterte lokaliteter. Oppfølging (overvåking og evt. tiltak) ved lavere rangerte tiltak. Registrering av nyrapporterte lokaliteter.

Fylkesmannen vil videre samarbeide med SFT hvor SFT har hovedansvar, men trenger lokal bistand.

Ressursoversikt

Res.må/nr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
13 4 01	Nedgravd spesialavfall og forurenset grunn: Oppfølging av registreringer, overvåking - tiltak	1,2		1,2	2		2	5	10	1406.11.6
13 4 02	Bistå SFT som har hovedansvar for deponier og gruver med tiltak og oppfølging	1		1			0			
13 4 03	Ny vurdering av Hedmark treimpregnering	0,5		0,5			0			
				0			0			
SUM TOT.		2,7	0	2,7	2	0	2	5	10	

Kommentarer

Status for gjennomføring

14. Overgjødning

K. Kommunale utslipp og spredt bebyggelse

Overordnet miljømål

Utslippene av fosfor til utsatte områder av Nordsjøen skal reduseres med i størrelsesorden 50 % i løpet av 1995 med 1985 som basisår. Utslippene av nitrogen til utsatte områder av Nordsjøen skal reduseres med i størrelsesorden 50% i løpet av 1998 med 1985 som basisår. Hedmark sogner til utsatte områder. (Stortingsmelding 64, 1991-92 om Norges oppfølging av Nordsjødeklarasjonene).

Innen år 2000 skal oppryddingen i kommunale utslipp i hovedsak være avsluttet (Stortingsmelding 64, 1991-92).

Utfordringer i Hedmark

Opprettholde en naturlig økologisk balanse i hovedvassdrag såvel som i sidevassdrag. Vannkvalitetskrav skal være tilfredsstillende i forhold til vassdragenes brukerinteresser og naturverdi.

Status

Noen mindre tettsteder er fortsatt ikke tilknyttet høygradige renseanlegg. De viktigste gjenstående utbygginger vil gjennomført før 1996. Enkelte tiltak vil gjenstå til rundt år 2000. Alle kommunale utslippstillatelser er revidert.

Driftskvaliteten på renseanleggene begynner å bli relativt bra. Overløpsutslippene er dårlig kvantifisert både på renseanlegg og på transportsystemet. Effekten på lokale resipienter forårsaket av tap fra ledningsnett er lite dokumentert. Enkelte kommuner har mye dårlig ledningsnett med stor innlekking av fremmedvann. Flere kommuner har netto forfall på ledningsanleggene tross betydelig fornyelsesaktivitet.

Mange separate avløpsanlegg tilfredsstillende ikke dagens krav, og det er behov for opprydding for en del av disse anleggene, særlig i områder med ugunstige grunnforhold og svake resipienter.

MVA's rolle/strategi

Målsetting for lokal oppfølging av Stortingsmelding 64 (1991-92) for kommunale utslipp forutsettes å være ivaretatt ved gjennomføring av kravene i de nye utslippstillatelsene og kommende krav om nitrogenfjerning ved HIAS.

Kommunalt engasjement og prioritering av oppgavene er likevel nødvendig for å nå målene. Kommunene må etablere nødvendig ambisjonsnivå/mål, prioritere nødvendige midler og en tilstrekkelig organisasjon, og ha et IK-system som sikrer gjennomføring og kvalitetssikring. MVA vil

- følge opp og kontrollere gjennomføringen av de tiltak som er krevd gjennomført
- føre kontroll med utslipp
- føre tilsyn med kommunenes internkontrollsystemer
- bidra til utarbeidelse av hovedplaner for avløp

Alt sanitæravløp fra tettsteder skal føres til renseanlegg. Driftsstabilitet på renseanlegg og ledningsanlegg skal bedres. Driftsavbrudd og overløpsutslipp skal reduseres gjennom bedre beredskap og bedre rutiner for drift og vedlikehold.

Mange separate utslipp tilfredsstillende ikke dagens krav. Det er behov for opprydding, særlig i områder med dårlige grunnforhold og sårbare vassdrag.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
14 3 01	Ivareta forurensningsforhold ved melding om konsekvensvurdering, kommuneplaner og kommunedelplaner.	2		2	3		3			
14 3 02	Ivareta forurensningsforhold i reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.	2		2	2,5		2,5			
14 3 03	Hovedplaner for avløp. Initiativ+bistand i kommunenes arbeid	11		11	12		12	130	100	1442.63
14 3 04	Årsrapportering og oppfølging av kommunale rapporter	7		7	7		7			
14 3 05	Kontroll, tilsyn, (systemrevisjoner)	0		0	0		0			
14 3 06	Systemrevisjon i samarbeid med andre etater	5		5	5		5			
14 3 07	Saksbehandling, enkeltsaker - utslippstillatelser	2		2	2		2			
14 3 08	Lokal oppfølging av Nordsjøavtalen	2		2	2		2	100	100	1442.63
14 3 09	Kontroll av større jordrenseanlegg	0,5		0,5			0			
14 3 10	Vurdere kommunale budsjetter på VAR-siden	1,5		1,5	2		2			
14 3 11	Behandle lån og tilskuddsaker	4,5		4,5	5		5			
14 3 12	Kontroll og oppfølging av kommunal saksbehandling for separate utslipp. Klagebehandling	3		3	3		3			
14 3 13	Kompetanseheving hos komm. saksbeh. for separate utslipp	2		2	2		2			
14 3 14	Behandle søkn. om utslipp fra turistbedr. og institusjoner m.v.	3		3	3		3			
SUM TOT.		45,5	0	45,5	48,5	0	48,5	230	200	

Kommentarer

Systemrevisjoner planlegges for 2 kommuner
+ 1 næringsmiddelind.bedrift

Status for gjennomføring

14. Overgjødning

N. Næringsmiddelindustri

Overordnet miljømål

Utslipp av fosfor og nitrogen til utsatte områder av Nordsjøen skal reduseres med ca. 50 % innen 1995 med 1985 som basisår (Nordsjødeklarasjonen, Stortingsmelding 64, 1991-92). Innen år 2000 skal oppryddingen i kommunale utslipp i hovedsak være avsluttet (Stortingsmelding 46, 1988-89)

Utfordringer i Hedmark

Opprettholde en naturlig økologisk balanse i hovedvassdrag såvel som i sidevassdrag. Vannkvalitetskrav skal være tilfredsstillende i forhold til vassdragenes brukerinteresser og naturverdi.

Status

All næringsmiddelindustri i Hedmark er tilknyttet kommunale renseanlegg. Ved noen renseanlegg forårsaker avløp fra næringsmiddelindustri driftsproblemer og økte utslipp. Det er

særlig der avløp fra meierier og potetbearbeidende virksomheter utgjør en betydelig andel av tilførselen til renseanleggene at problemene har vært mest merkbare. Driftsproblemene øker med variasjoner i belastningen og manglende stabilitet på prosessavløpsvannets sammensetning.

Fylkesmannen i Hedmark har fått delegert myndighet etter Forurensningsloven for næringsmiddelindustri.

MVA's rolle/strategi

Tilsynsaktiviteten ved bedrifter vil bli prioritert ut fra utslippsmengder og evt. driftsproblemer ved kommunale anlegg. Systemrevisjoner vil bli planlagt samordnet med Arbeidstilsynet.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
14 3 21	Kontroll - inspeksjoner	5		5	5		5			
14 3 22	Systemrevisjon (i samarbeid med andre etater)	3,2		3,2	3,4		3,4			
14 3 23	Saksbehandling - utslippstillatelser	3		3	1		1			
14 3 24	Utarbeidelse og gjennomføring av rutiner for saksbehandling og rapportering av utslippsdata fra delegert industri	2		2	1		1			
20 3 23	Videreføring av ASK-prosjektet: Prioritert prosjektoppgave: Nr. 4: Utarbeide mal for planlegging, gjennomføring og oppfølging av kontroller *)	1		1			0			
SUM TOT.		14,2	0	14,2	10,4	0	10,4	0	0	

Kommentarer

Systemrevisjoner planlegges for 2 kommuner
+ 1 næringsmiddelind.bedrift

*) Gjelder også 14K og 18S

Status for gjennomføring

14. Overgjødning

L. Landbruksforurensning

Overordnet miljømål

Utslipp av fosfor og nitrogen til utsatte områder av Nordsjøen skal reduseres med i størrelsesorden 50% innen 1995, hvor 1985 er basisår. (Jfr. st.meld 64 1991 - 1992). Landbruket skal i denne perioden redusere fosforutslippene med 35 % og nitrogenutslippene med 40%.

Utfordringer i Hedmark

Arbeidet med å redusere forurensninger fra punktutslipp og arealavrenning skal videreføres. Det skal arbeides aktivt slik at gjeldende forskrifter følges og at egnede virkemidler utvikles for å redusere arealavrenning til et akseptabelt nivå.

Status

Hedmark er et av landets største jordbruksfylker med ca 10 % av jordbruksarealet og et betydelig husdyrhold. Gjennom Mjøsaksjonen og øvrig arbeid med å redusere forurensningen fra næringa er det gjennomført betydelige tiltak mot

forurensninger som allerede har bidratt til å forbedre vannkvaliteten både i Glomma og Mjøsa. Dette arbeidet videreføres slik at en kan sikre en varig stabil vannkvalitet i hovedvassdragene.

MVA's rolle/strategi

Det skal arbeides aktivt for å få landbruksmyndigheter og landbruksnæring til å bidra slik at utslipp fra punktkilder kan reduseres til et minimum og at arbeidet med å rydde opp i eksisterende forhold kan slutføres i løpet av 1995. Kontroll og overvåkning, informasjon, samarbeid og rapportering vil bli viktige virkemidler i dette arbeidet. På arealavrenningssiden vil det bli arbeidet med motivasjon og tilrettelegging av egnede virkemidler i tillegg til kontroll.

Overvåkingen av Finsalbekken, som er sterkt påvirket av landbruksvirksomhet, videreføres.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
14 3 41	Redusert erosjon og arealavrenning fra jordbruket	12,2		12,2	12		12	10	10	1406.11
14 3 42	Reduserte punktutslipp fra jordbruket	18,2		18,2	15		15	10	10	1406.11
14 3 43	Årsrapport om landbrukskontroll innen 31. mai	2		2	2		2			
14 3 44	Samarbeidsgrupper med landbruksmyndighetene	2		2	4		4		5	1406.11
14 3 45	Innspill til jordbruksforhandlingene innen 1. oktober	1		1	1		1			
14 3 46	Overvåkning av landbrukspåvirket vassdrag (Finsalbekken)	1		1	1		1	80	80	1441.11
SUM TOT.		36,4	0	36,4	35	0	35	100	105	

Kommentarer

Status for gjennomføring

14. Overgjødsling

H. Fiskeoppdrett

Overordnet miljømål

Utslipp av fosfor og nitrogen til utsatte områder av Nordsjøen skal reduseres med i størrelsesorden 50% innen 1995, hvor 1985 er basisår. (Jfr. st.meld 64 1991 - 1992).

Utfordringer i Hedmark

Redusere utslipp fra fiskeoppdrettsanlegg slik at lokale forurensningsproblemer på grunn av overgjødsling unngås eller reduseres.

Status

Hedmark har et stort antall fiskeoppdrettsanlegg, hvorav mange medfører overgjødslingsproblemer i lokale vassdrag. En del anlegg har konsesjon for utslipp eller er under konsesjonsbehandling, men det finnes også en del ulovlige anlegg.

MVA's rolle/strategi

Fullføre konsesjonsbehandling for omsøkte anlegg. Oppspore og få avvirket ulovlige anlegg.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
14 3 61	Saksbehandling i fiskeoppdrettssaker Ressursbehov med i 5 H	0		0	0		0			
14 3 62	Styrke beslutningsgrunnlaget i fiskeoppdrettssaker gjennom oppfølging av mindre oppdrettsanlegg i tre kommuner	1		1			0			
				0			0			
SUM TOT.		1	0	1	0	0	0	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

15. Inngrep og arealbruk i vannmiljøene

M. Nasjonale mål for vannforekomster

Overordnet miljømål

Skape grunnlag for en helhetlig og bærekraftig interesseavveining på lokalt og regionalt nivå ved inngrep og arealbruk.

Kunnskaper om forurensningstilstand og -utvikling er en forutsetning for å drive kostnadseffektiv miljøvernpolitikk. Det må skaffes til veie og vedlikeholdes et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å fastsette miljømål, prioritere og dimensjonere tiltak, registrere effekter av tiltak, kartlegge utvikling og informere om miljøtilstanden.

Utfordringer i Hedmark

Forvaltningen av vassdragene og vassdragsnære arealer skal skje på grunnlag av vedtatte miljømål for vassdragene i fylket. Mål for vannkvalitet vil være en viktig del av disse, men målene må være helhetlige i forhold til en balansert, allsidig og samfunnsmessig riktig bruk av vassdragene.

Vassdragsovervåkning har gitt kunnskap om mange av de viktigste vassdragene. Utarbeidelse av mål for vannkvalitet og etterprøving av måloppnåelse krever ytterligere kunnskaper om de enkelte vannforekomstene, noe som setter nye krav til overvåkingen og informasjon om resultater/vannkvalitetstilstand.

Etterhvert som de grunnleggende oppryddingstiltak er gjennomført blir det stadig viktigere å skaffe tilstrekkelig grunnlag for å etterprøve gjennomførte tiltak og evaluere om disse oppfyller målsettingen, og grunnlag for riktig prioritering av evt. ytterligere tiltak.

Å framskaffe grunnlag for å fastsette lokale miljømål og etterprøve disse vil bli en viktig oppgave av permanent karakter

Status

I Hedmark er alle hovedvassdrag basisundersøkt, og det tas sikte på å gjennomføre en regelmessig overvåking av disse. I 1988 ble det gjennomført en større innsjøundersøkelse, som er tenkt som innledningen til en rutinemessig overvåking av utvalgte innsjøer med 5 - 10 års mellomrom.

Som ledd i henholdsvis tiltaksanalysen for Mjøsa og Handlingsplan Glomma ble det utarbeidet forslag til mål for vannkvalitet. Disse er ikke gitt formell status. I forbindelse med pågående vannbruksplanarbeid for andre vassdrag utarbeides også mål for disse.

MVA's rolle/strategi

Bidra etter behov til nasjonalt arbeid med mål for utvalgte vassdrag.

Skaffe opplysninger om eksisterende miljøkvalitet, brukerinteresser/konflikter m.m. i Hedmark, og bidra i arbeid med å fastsette miljømål i regionale og lokale vassdrag.

Formidle informasjon om fastsettelse av miljømål i vassdrag som innspill til kommunal vassdragsplanlegging og/eller utarbeidelse av hovedplaner for vann/avløp.

Det er viktig å fortsette innsamling av grunnlagsdata for vannforekomstene og formidle informasjon til kommunene.

Den videre strategi for vassdragsovervåkning skal utformes gjennom ferdigstilling av igangværende arbeid med plan for vassdragsovervåkning i Hedmark. MVA vil ha en pådriverrolle og fungere som koordinator i dette arbeidet.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
15 3 01	Framskafe oversikt over vannkvaliteten (naturlige og påvirkede) dels i egen regi og dels i samarbeid med SFT/NIVA	2		2	3		3			
15 3 02	Formidle informasjon og veiledning til kommunene om utarbeidelse av miljømål for vannforekomstene	1		1	1		1			
15 3 03	Igangsetting av prosess for utarbeidelse av regionale mål	1		1			0			
15 3 04	Oppfølging av lokal miljømålfastsetting/resultatkontroll			0	1		1			
15 3 05	Fullføre arbeidet med strategisk plan for vassdragsovervåking	4		4			0			
15 3 06	Koordinering og adm. ledelse, vassdragsovervåking i Hedmark			0	3		3			
15 3 07	Overvåking av Mjøsa i forb. med OL-94	0,8		0,8			0	150		1441.11, 1406
15 3 09	Vrangselta oppfølging gjennom biologisk befaring	0,8		0,8			0	78		1441.11, 1406
15 3 11	Lokaltilpasset overvåking i Hedmark i 1995			0			0		200	1441.11, 1406
	Overvåking av Finsalbekken: Jfr. 13L og 14L			0			0			
SUM TOT.		9,6	0	9,6	8	0	8	228	200	

Kommentarer

Overvåking av Finsalbekken: Ressursbruk er fordelt på 13L og 14L.

Status for gjennomføring

15. Inngrep og arealbruk i vannmiljøene

V. Vassdragsreguleringssaker

Overordnet miljømål

Sikre en økologisk forsvarlig ressursutnyttelse, slik at naturens produktivitet og artsrikdom kan bevares for framtidige generasjoner (St.meld. 46 (1988-89)).

Utslipp av organisk stoff fra kommunale avløp, fiskeoppdrett og landbruk skal ikke forårsake ulemper for andre brukergrupper eller forringe resipienten.

Utfordringer i Hedmark

Sikre at vannkvaliteten ikke forringes som følge av endrede forhold i forbindelse med evt. ny kraftutbygging. Ved revisjon av eldre konsesjoner skal vilkårene vurderes slik at det evt. kan foretas justeringer for tilpasning til dagens miljøkrav.

Status

Det ventes få nye, større kraftutbyggingsprosjekter i Hedmark de nærmeste årene. Enkelte konsesjoner utløper eller skal revideres de nærmeste årene.

MVA's rolle/strategi

Utforme uttalelser med forslag til vilkår som er påkrevet for å forebygge økte forurensningsproblemer ved regulering. Følge opp de vilkår hvor oppfølgingen er delegert til fylkesmannen.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
15 3 21	Påse at forurensningssituasjonen er utredet i sammenheng med vassdragsreguleringssaker	0		0	2		2			
SUM TOT.		0	0	0	2	0	2	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

15. Inngrep og arealbruk i vannmiljøene

S. Saksbehandling etter F-loven og faglig rapportering til SFT

Overordnet miljømål

Utfordringer i Hedmark

Sørge for gode hjelpemidler og rutiner for saksbehandling, for å sikre høy kvalitet på MVAs arbeid som myndighetsutøver og informasjonsformidler.

Status

Et felles saksbehandlersystem (SKF) er under utarbeidelse i Md og SFT.

Egnetheten for forholdene i Hedmark er foreløpig noe usikker.

MVA's rolle/strategi

Arbeidet i Md og SFT med et felles saksbehandlersystem (SKF) følges. Systemet vil bli vurdert og evt. tatt i bruk når det er tilgjengelig.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
15 3 41	Følge med i utviklingen av SKF-systemet	0,4		0,4	2		2			
SUM TOT.		0,4	0	0,4	2	0	2	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

16. Akutt olje- og kjemikalieforurensning

Overordnet miljømål

Transport, lagring og bruk av olje og kjemikalier skal skje på en slik måte at det ikke oppstår fare for forurensning eller skade på dyr, mennesker eller natur.

Målet for oljevernberedskapen er å redusere skadevirkningene av oljesøl.

SFT har som strategi at beredskapen lå langt råd er skal bekjempe oljesøl med mekanisk oppsamling. Virksomhet som øker faren for akutt forurensning, skal pålegges tilstrekkelig beredskap til å ta hånd om forurensningen.

Utfordringer i Hedmark

Etablere og utvikle en funksjonell beredskapsordning.

Status

Beredskapsordning er etablert for Hamar politidistrikt og Østerdal politidistrikt inkludert Våler kommune. Kongsvinger og Romerike politidistrikter samarbeider om en felles plan for beredskap. Planen er enda ikke godkjent av en del kommuner i Akershus.

MVA's rolle/strategi

Delta i utarbeidelsen av beredskapsplaner og bidra med miljøvernaglige innspill. Følge opp at beredskapsplanene senere blir ajourført ved behov.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
16 3 01	Videreføring av arbeidet med ef felles plan for akutt forurensning i sørfylket og Akershus	0,5		0,5	2		2			
SUM TOT.		0,5	0	0,5	2	0	2	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

18. Avfall og gjenvinning

A. Avfall

Overordnet miljømål

Avfallsproblemene skal løses slik at avfallet blir til minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø, samtidig som avfallet og håndteringen av dette legger minst mulig beslag på samfunnets ressurser (St.meld. 44 (1991-92)).

Utfordringer i Hedmark

Redusere mengden avfall til deponi med 50% gjennom kildesortering av avfall, økt gjenvinningsgrad og stabilisering/reduksjon av avfallsgenereringen. Opprette gjenvinningsstasjoner i alle kommuner og stenge alle dagens grovavfallsplasser. Bygge ut systemet for innsamling av spesialavfall og bidra til at våtorganisk avfall både fra næringsvirksomhet og husholdninger utnyttes til dyrefor eller komposteres. Sikre avsetning av utsorterte avfallsfraksjoner bl.a. gjennom stimulering av lokal næringsutvikling.

Status

Store mengder avfall som kan resirkuleres eller utnyttes på annen måte havner i dag på fylling. Alle avfallsplasser i Hedmark er gitt konsesjon i samsvar med gjeldende retningslinjer. Standarden for de fleste deponeringsplassene tilfredsstillende ikke de nye kravene som SFT har innført. Deponiløsning for Sør-Østerdal og Solør-Odalskommunene skal være klar innen utgangen av 1993.

Prosjekt Avfall og Gjenvinning (PAG) er god gjenge. Dette styrker vesentlig grunnlaget for å utvikle gode gjenbruks-

/gjenvinningsløsninger for avfall og slam. Oversiktsplan for avfall i Hedmark og Oppland foreligger, sammen med utredning om avfall i landbruket i Hedmark. PAG prosjektet løper ut 1994 og miljøvernavdelingen ser det som helt avgjørende å sikre ressurser slik at de oppgaver som nå ivaretas gjennom prosjektet, kan videreføres i avdelingens regi. Hvis dette ikke skjer vil mye av det som er gjort i PAG-perioden kunne gå tapt.

MVA's rolle/strategi

Medvirke til at et felles avfallselskap for søndre del av Hedmark blir etablert innen 1.1.95. Gjeldende avfallskonsesjoner skal revideres/saneres i løpet av 1994. Det skal arbeides for å gjennomføre forbud mot deponering av våtorganisk avfall på avfallsplassene, i første omgang på Heggvin. I løpet av 2-3 år skal all deponering av avfall på fyllinger som ikke oppfyller nasjonale minstestandarder reduseres til et minimum. Det skal stimuleres til utarbeiding av kommunale/regionale avfallsplaner og arbeidet skal være påbegynt senest innen utgangen av 1994. Fylkesmannen skal dessuten medvirke til å sikre avsetning av kildesortert avfall. Det vil bli lagt vekt på å stimulere til effektivt samarbeid mellom avfallsselskaper, kommuner, fylker og næringslivet. Informasjon til kommuner og næringsdrivende vil bli prioritert sammen med tilsyn og kontroll. Fullskala kildesortering skal gjennomføres i alle avfallsregioner innen 1997.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
18 4 01	Utgå og presentere brosjyre om avfall i landbruket	3		3			0	50.000		1406.11
18 4 02	Tilsyn med avfallsdisponeringen i landbruket	4		4	4		4			
18 4 03	Opprette samarbeid mellom kommuner, avfallsselskaper, jordbruket og annen relevant næringsvirksomhet	5	3	8	6	25	31			
18 4 04	Revidere/oppgradere, sanere avfallskonsesjoner			0	0		0			
18 4 05	Kontroll og tilsyn med avfallshandteringen i fylket			0	0		0			
18 4 06	Igangsetting av arbeid med kommunale/regionale avfallsplaner			0	0		0			
18 4 07	Organisering av felles avfallsselskap for sør- og midt fylket	1,4	3	4,4	2		2			
18 4 08	Arbeide for opprettelse av kommunale gjenvinningsstasjoner m/mottak av spesialavfall	2,6	3	5,6	9		9			
18 4 09	Stimulere til etablering av fullskala kildesortering	2,4	9	11,4	14		14			
18 4 10	Medvirke til en effektiv innsamling av matavfall fra storhusholdninger	2	2	4	5		5			
18 4 11	Stimulere til kildesortering av avfall fra næringsvirksomheter		1	1	6		6			
18 4 12	Utvikle systemer for sentral kompostering av organisk avfall, kompetanseoppbygging	1	4	5	8		8			
18 4 13	Avslutning/rapportering av PAG	1	16	17			0			
SUM TOT.		22,4	41	63,4	54	25	79	50.000	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

18. Avfall og gjenvinning

S. Spesialavfallssystemet m.m.

Overordnet miljømål

Stortingsmelding 46 (1988-89):

Innen 1995 skal det bygges opp disponeringsordninger med tilstrekkelig kapasitet for alle typer spesialavfall i Norge.

Innen år 2000 skal praktisk talt alt miljøfarlig avfall som genereres i Norge bli behandlet i godkjente norske behandlings- og deponeringsanlegg.

Spesialavfallsmengden skal også reduseres ved at det finner sted en overgang til produksjonsmetoder og produkter som gir mindre spesialavfall. Gjenvinning av materialer og utnyttning av energi fra spesialavfall skal stimuleres.

Målet for bilvrakssystemet er at 90 % av samtlige utrangerte kjøretøy under 3,5 tonn og beltemotorsyklar skal leveres inn som pantevrak.

Utfordringer i Hedmark

Innsamlingssystem og mottaksordninger skal etableres i samtlige kommuner.

Spesialavfall som genereres i bedrifter må i større grad innleveres til spesialavfalls-systemet dersom ikke tilfredsstillende intern behandling eller regenerering er mulig.

Status

Kommunale innsamlingsordninger og mottaksanlegg er i liten grad utbygd.

Etablerte lokale mottak mottar svært lite spesialavfall fra mindre virksomheter og småindustri.

Industribedrifter er kartlagt gjennom spørreundersøkelse.

Faste tømmerutiner for bensin- og oljeutskillere er innført i de fleste kommuner.

Oppsamlingssystemet for bilvrak fungerer i hovedsak tilfredsstillende.

MVA's rolle/strategi

Saksbehandling/godkjenning av kommunale innsamlingsordninger.

Tilsyn av mottak, innsamlingsordninger og operatører.

Kontroll av innleveringsplikten i bedrifter.

Kontroll av oppsamlingsplasser for bilvrak.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
18 4 21	Etablering av lokale mottak og innsamlingsordninger - konsesjonsbehandling			0			0			
18 4 22	Lokale mottak og innsamlingsordninger, tilsyn	1		1	2		2			
18 4 23	Bedrifters innleveringsplikt av spesialavfall, tilsyn (inkl. kontroll med utslipp av prosessavløp)	4		4	7		7			
18 4 24	Mottaks- og innsamlingsordninger for oljeholding restavfall, tilsyn			0			0			
18 4 25	Oppsamlingsplasser for bilvrak, tilsyn	2		2	2		2			
18 4 26	Sørge for at system for mottak av spesialavfall blir innarbeidet i kommunale avfallsplaner	0		0	1		1			
SUM TOT.		7	0	7	12	0	12	0	0	

Kommentarer

Etablering av kommunale mottaks- og innsamlingsordninger ses i sammenheng med innføring av kildesortering og etablering av gjenvinningsstasjoner.

Ressursforbruk er ført under punkt 18A.

Status for gjennomføring

18. Avfall og gjenvinning

E. Etterlatt spesialavfall

Overordnet miljømål

Faren for alvorlige forurensningsproblemer som følge av tidligere feildisponert avfall skal reduseres til et minimum før år 2000.

Utfordringer i Hedmark

Gjennomføre nødvendige tiltak ved prioriterte lokaliteter.
Overvåke miljøpåvirkning fra fyllinger og deponier.

Status

Hedmark har relativt lite industri og antall saker står noe i forhold til dette.

MVA's rolle/strategi

Utarbeide strategi for oppfølging av registrerte deponier.
Iverksette program for overvåking og kontroll av sigevann fra fyllinger.

Sikring av etterlatt avfall: Finne tilfredsstillende løsninger i samarbeid med kommunene etter hvert som saker oppstår.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
18 4 41	Oppfølging av og bistand til SFT i konkrete saker	1		1	1		1			
				0			0			
				0			0			
SUM TOT.		1	0	1	1	0	1	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

18. Avfall og gjenvinning

K. Kloakkslam

Overordnet miljømål

Slam fra kommunale renseanlegg skal i størst mulig grad utnyttes som gjødsel og jordforbedringsmiddel (SFT).

Utfordringer i Hedmark

Utvikle disponeringsmåter for slam, unngå deponering.

Status

Det er utbygd renseanlegg for nesten alle byer og tettsteder i Hedmark, og tvungen tømning av septikslam er gjennomført i de fleste kommuner. De tre som gjenstår skal ha dette gjennomført i løpet av 1994. Omtrent halvparten av slammet (tonn, våt tilstand) disponeres i jordbruket, noe benyttes på grøntarealer og toppdekke, og resten (nesten 1/3) deponeres. Uheldig disponering av kloakkslam kan medføre ulemper for nærmiljøet og gi forurensning. Alle kommunale slamdeponier er konsesjonsbehandlet etter gjeldende retningslinjer. Med krav

om størst mulig grad av anvendelse av slam i jordbruket eller anvendelse til jordforbedringsmiddel må slambehandlingen revurderes. Ajourføring av slamplan for Hedmark er under arbeid i samsvar med forslag til nye slamforskrifter.

MVA's rolle/strategi

Være pådriver i samarbeid med helse- og landbruksmyndighetene i arbeidet med å nå målsettinger om utstrakt bruk av kloakkslam, både som myndighetsutøver og som kontrollør/informatør overfor kommunene. Arbeide for reduksjon av innholdet av miljøgifter i slam, bl.a. gjennom å være pådriver overfor kommunenes arbeid med industri tilknyttet kommunalt nett og som konsesjonsmyndighet ved framtidig delegering av industrisaker til FMVA.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
18 4 61	Saksbehandling, informasjon	2		2	2		2			
18 4 62	Revidere slamplan for Hedmark	1,2		1,2			0			
18 4 63	Mønsterplan for kommunal slamplanlegging	1,3		1,3			0			
18 4 64	Iverksette og følge opp kommunal slamplanlegging	1		1	3		3			
18 4 65	Fylkesplan for tømmeanlegg for toaletter på busser og bobil	0,5		0,5			0			
18 4 66	Overvåke og følge opp kommunene i forhold til de nye forskriftene for kloakkslam, og at fylkesplanen for kloakkslam følges.			0	6		6			
18 4 67	Kartlegging av tungmetallkilder i slam, Moelv rensedistrikt	2		2			0			
SUM TOT.		8	0	8	11	0	11	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

18. Avfall og gjenvinning

H. Fiskeoppdrett

Overordnet miljømål

Alt fiskeavfall skal håndteres slik at det ikke fører til forurensningsproblemer. Minst 90% av avfalet bør utnyttes til fôr, kompost e.l.

Utfordringer i Hedmark

Avfall fra fiskeoppdrettsanlegg må sees i sammenheng med løsninger for annet avfall, særlig fra storhusholdninger m.v.

Status

Det er et stort antall fiskeoppdrettsanlegg, de fleste er små.

MVA's rolle/strategi

Etablere kildesortering i alle kommuner, med løsninger for våtorganisk avfall der det særlig prioriteres å gjenvinne matavfall til fôr.

Avfall fra fiskeoppdrett løses i sammenheng med utbygging av andre avfallsordninger.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
18 4 81	Ingen spesielle aktiviteter. Jfr. 18 A.	0		0	0		0			
				0						
				0						
SUM TOT.		0	0	0	0	0	0	0	0	

Kommentarer

Status for gjennomføring

19. Administrasjon og drift

Overordnet miljømål

Informasjon skal synliggjøre miljøtilstanden og resultatet av miljøarbeidet. Gjennom informasjon skal det skapes forståelse blant aktuelle aktører for miljømålene og de virkemidlene som brukes for å nå målene.

Utfordringer i Hedmark

Satsing på informasjonsteknologi skal bidra til best mulig å oppfylle fastsatte miljømål og sette miljøvernavdelingen i stand til å gi oppdatert informasjon om miljøtilstanden i fylket.

Generell informasjon om miljøvern og miljøvernavdelingens egen virksomhet formidlet bl.a. gjennom pressekontakt og ved egen produksjon. Informasjon rettet mot spesielle målgrupper som miljøvernledere, skoleverk etc.

Status

Skolenemnda for natur og miljø skal omorganiseres. Miljøvernavdelingen er fortsatt representert. Mva. har egen rapportserie som skal friskes opp og videreføres. Miljørapport (miljøstatus for Hedmark) skal komme ut årlig. MIK-opplæring videreføres i 1994.

MVA's rolle/strategi

Flere databaser skal installeres på server. Det skal gis opplæring i bruk av de store databasene til de som skal ta dem i bruk. Databasene skal brukes aktivt i informasjonsarbeidet.

Utfordringene møtes ved egen innsats i samarbeid med fylkesmannens informasjonsmedarbeider.

Ressursoversikt

Res.målnr.	Resultatmål	UKEVERK						BUDSJ.MIDLER (1000 kr)		
		1994			1995			1994	1995	Finansiering Kap./Post
		Faste	Eng.	Sum	Faste	Eng.	Sum			
03 1 01	Overvåke norsk-svensk ulvestamme		16	16		16	16	150	150	1406.11, 1427
03 1 02	Gjennomføre bestandsregistrering av bjørn,		7	7		7	7	50	20	1406.11, 1428
03 1 03	Gjennomføre bestandsregistrering av gaupe		10	10		10	10	50	90	1406.11, 1429
03 1 04	Gjennomføre bestandsregistrering av jerv		2	2		2	2	20	20	1406.11, 1430
03 1 05	Gjennomføre bestandsregistrering av kongeørn		1	1		1	1	20	20	1406.11, 1431
03 5 06	Vurdere og eventuelt klargjøre for kvotejakt gaupe	1	1,5	2,5	1	1,5	2,5			
03 1 07	Utarbeide forvaltningsplan for 4 store rovpattedyrene	2,5	3,5	6			0	10		1406.11, 1431
03 5 08	Gjennomføre forebyggende tiltak	1	8,5	9,5	1	8,5	9,5	650	650	1427.73
03 5 09	Gjennomføre skadedokumentasjon	1	67	68	1	67	68	600	600	1406.11, 1431
03 5 10	Foreta erstatningsutbetaling innen gitte frister	2,5	7,5	10	2,5	7,5	10			
03 5 11	Foreta klagebehandling	1	7	8	1		7			
03 1 12	Igangsette og drive rovviltbase	1	1	2		1	1			
03 5 13	Behandle løpende henvendelser/gi informasjon	7	3	10	7	3	10			
03 5 14	Gjennomføre info-møter og kurs	0,5	3	3,5	0,5	3	3,5	10	10	1406.11, 1431
SUM TOT.		17,5	138	156	14	128	142	1.560	1.560	

Kommentarer

I tillegg til egen innsats har MVA samarbeid med resten av fylkesmannsembetet om en felles EDB-konsulent som bidrar til drift og utvikling av avdelingens EDB-system.

Spesielle informasjonsprosjekter (om rovviltforvaltning, landbruksavfall, vassdragsvern osv.) er ført under det enkelte innsatsområde.

Ressurser er medtatt for MIK i 1995 selv om prosjektet skal avsluttes, fordi en regner med at behov for informasjon/vegledning til kommunene fortsatt vil være av omtrent samme omfang som nå.

Status for gjennomføring